

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب معلّم (راهنمای تدریس)

ادبیات فارسی

(بخوانیم و بنویسیم)

دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : شورای برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
نام کتاب : کتاب معلّم (راهنمای تدریس) ادبیّات فارسی دوره راهنمایی تحصیلی پیش‌حرفه‌ای
مؤلفان : دکتر حسین قاسم‌پورمقدم، شهربانو میرزایی، عشرت لطفی، معصومه والی
مدیر امور فنی و تولید : سیداحمد حسینی
آماده‌سازی و نظارت بر چاپ : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی
تهران : خیابان ایرانشهرشمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹،

وب سایت : www.chap.sch.ir

حروفچینی : فاطمه فدایی و الهام عسکری

ویراستار : افسانه حبیب‌زاده

طراح جلد : محمدحسن معماری

صفحه‌آرا : زهره بهشتی‌شیرازی

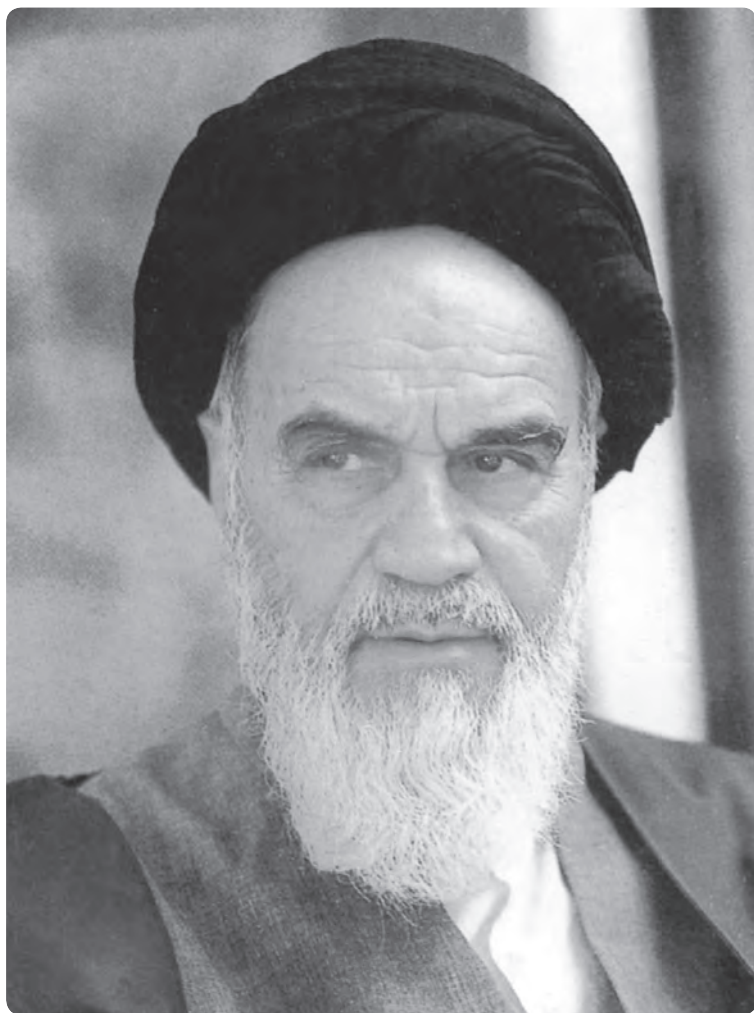
ناشر : سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

نوبت چاپ و تاریخ انتشار : چاپ اول ۱۳۸۹

حقّ چاپ محفوظ است.

ISBN 964-05-1842-5

شابک ۹۶۴-۰۵-۱۸۴۲-۵

به خدا متوجه شوید، تا دل‌ها به تو متوجه شود.

امام خمینی (ره)

بسم ... الرحمن الرحيم

طراحی و اصلاح سیستم آموزشی، پرورشی و توان بخشی با توجه به رویکردهای نوین آموزشی و در جهت تأمین نیازهای دانش آموزان با نیازهای ویژه از اهداف و وظایف اصلی سازمان آموزش و پرورش استثنایی به شمار می رود.

تأکید بر رویکرد حرفه آموزی در نظام آموزشی نه تنها باعث توانمندتر شدن دانش آموزان با نیازهای ویژه در فرایند تحصیل و یادگیری می شود؛ بلکه مدرسه را نیز در انجام رسالت خویش که همانا آماده کردن دانش آموزان برای زندگی مفید و پویا در جامعه است، یاری می دهد. در این راستا «دوره ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه ای» طراحی شده است که از یک سو زمینه های به فعلیت رساندن استعدادها و توانایی های دانش آموزان با نیازهای ویژه را فراهم می سازد و از سوی دیگر موجب ارتقاء کارآیی نظام آموزشی می شود.

خداوند را شاکر و سپاسگزاریم که این توفیق حاصل شد که نسبت به برنامه ریزی درسی دوره راهنمایی تحصیلی پیش حرفه ای که از انعطاف لازم برای انطباق با انواع توانایی ها و آمادگی ها برخوردار است، اقدام نماییم.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی بر خود واجب می داند از زحمات تمامی عزیزان به ویژه کارشناسان و معلمان مدارس استثنایی و هم چنین سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و مراکز وابسته، که در این حرکت مهم نقش اساسی ایفا کردند صمیمانه تشکر و قدردانی کند.

امید است معلمان، کارشناسان و صاحب نظران آموزش و پرورش استثنایی با نظر ارزشمند خود در ارتقای کیفی برنامه های درسی ارائه شده، این سازمان را بیش از پیش یاری کنند.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معلم گرامی، همکار عزیز

اکنون که کتاب‌های ادبیات فارسی دوره راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای به چاپ رسیده است بر آن شدیم تا راهنمای معلم آن را تهیه و تدوین کرده و در اختیار شما همکاران گرامی قرار دهیم. ساختار اصلی این راهنما از دو بخش تشکیل شده است.

در بخش اول به تبیین و توضیح ضرورت و اهمیت زبان و ادبیات فارسی، توضیح اهداف و رویکرد حاکم بر برنامه‌ی درسی، اصول حاکم بر تعیین محتوا، ساختار کتاب فارسی، شیوه‌های ارزش‌یابی و ... پرداخته است.

در بخش دوم به بررسی درس‌به‌درس کتاب‌های فارسی هر سه سال تحصیلی پرداخته شده است و همچنین روش‌های تدریس پیشنهادی مطرح شده است.

از آنجایی که آموزش کاری ابتکاری و تجربی می‌باشد، همکاران محترم می‌توانند با توجه به ویژگی دانش‌آموزان خود از روش‌های دیگری استفاده نمایند. ولی آن‌چه که در کلیه روش‌ها باید مورد تأکید قرار گیرد هماهنگی روش‌ها با اهداف، ویژگی دانش‌آموزان، شیوه‌های ارزش‌یابی و مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند یاددهی – یادگیری می‌باشد. تردیدی نیست که کاستی‌ها و نقص‌هایی در کتاب نیز می‌توان یافت، که با نگاه نکته‌سنج و دقیق شما و همکاری و همراهی شما اصلاح خواهد شد. منتظر نقطه‌نظرهای شما عزیزان می‌باشیم.

مؤلفان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	بخش اول : کلیات
۲	مقدمه
۳	ضرورت و اهمیت درس زبان و ادبیات فارسی
۴	چگونه دانش آموزان را به درس زبان و ادبیات فارسی علاقه مند سازیم؟
	ارتباط برنامه با اهداف شورای عالی آموزش و پرورش در دوره ی راهنمایی تحصیلی
۸	پیش حرفه ای
۸	ارتباط برنامه با برنامه ی درسی فارسی ابتدایی
۸	رویکردهای حاکم بر برنامه ی درسی فارسی راهنمایی پیش حرفه ای
۱۰	اصول حاکم بر، برنامه ی درسی فارسی دوره ی راهنمایی پیش حرفه ای
۱۳	اصول حاکم بر تعیین محتوا
۱۶	اهداف کلی برنامه ی درسی فارسی دوره ی راهنمایی پیش حرفه ای
۱۹	اهداف برنامه ی درسی فارسی دوره ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه ای
۲۱	اهداف فرعی (کارکرد ثانویه)
۲۳	جدول وسعت و توالی مهارت ها
۳۰	ساختار کتاب های فارسی
۴۰	الگوها و شیوه های تدریس
۴۹	ارزش یابی
۵۳	دانستنی های ضروری برای معلم

بخش دوم : بررسی درس به درس

۷۴	بررسی درس به درس سال اوّل
۷۵	درس اوّل : خدا زیباست
۷۸	درس دوم : مژده
۸۳	درس سوم : مسجد (با ارائه ی نمونه ی تدریس)
۸۹	درس چهارم : اتوبوس (با ارائه ی نمونه ی تدریس)
۹۸	درس پنجم : رسم دوستی
۱۰۲	درس ششم : روز پیروزی
۱۰۶	درس هفتم : ادیسون
۱۱۱	درس هشتم : پرچم
۱۱۵	درس نهم : جایی که خورشید بالا می آید
۱۲۰	درس دهم : داستان کتاب
۱۲۴	درس یازدهم : روزنامه
۱۲۸	درس دوازدهم : ای خدای مهربان
۱۲۹	بررسی درس به درس سال دوم
۱۳۰	درس اوّل : خدای بی همتا
۱۳۳	درس دوم : بانک
۱۳۶	درس سوم : زنگ ورزش
۱۴۰	درس چهارم : امانت داری
۱۴۳	درس پنجم : درخت صبور
۱۴۷	درس ششم : محمّد بن زکریای رازی
۱۵۱	درس هفتم : پروین اعتصامی
۱۵۵	درس هشتم : میهمانی خدا
۱۵۸	درس نهم : کرمان
۱۶۲	درس دهم : عضویت در کتابخانه

۱۶۵	درس یازدهم : کانون
۱۶۸	درس دوازدهم : نیایش
۱۶۹	بررسی درس به درس سال سوم
۱۷۰	درس اوّل : با خدای مهربان
۱۷۴	درس دوم : روز جهانی پست
۱۷۸	درس سوم : مقرّرات عبور و مرور
۱۸۲	درس چهارم : یک روز خوب
۱۸۶	درس پنجم : مرد بازاری و عابر
۱۹۰	درس ششم : ابوعلی سینا
۱۹۴	درس هفتم : سعدی
۱۹۸	درس هشتم : اصفهان
۲۰۲	درس نهم : نوروز
۲۰۶	درس دهم : رایانه
۲۱۱	درس یازدهم : ارتباطات
۲۱۶	درس دوازدهم : نیایش
۲۱۷	منابع